

TBO

Tijdschrift voor Bouwrecht en Onroerend Goed

weemaandelijks tijdschrift
nummer 5
jaargang 6 - 2008

September - oktober

In dit nummer

Drie krachlijnen voor een
nieuw appartementsrecht 172

Alain Verbeke

Het arrest Hamer: een klop
van de hamer voor het
Vlaamse stedenbouwbeleid? 177

Stijn De Meulenaer

Nationale conformiteitsmerken
inzake bouwproducten in het licht
van het vrije verkeer van goederen 181

Ken Pittoors en Jim Brutsynckx

Hof van beroep te Antwerpen
(1e ter kamer) 5 juni 2000 190

Noël Kristof Uytendaele: De gebreken die
onder het toepassingsgebied van de tienjarige
aansprakelijkheid vallen, indien niet ernstig,
gelieve u te onthouden.

Het arrest Hamer: een klop van de hamer voor het Vlaamse stedenbouwbeleid?

Stijn De Meulenaer

Advocaat-vennoot bij BURSSSENS & Partners Ondernemingsadvocaten (Gent)
Executive Professor UAMS en docent Brugge Business School

1. Dé vraagt die elke specialist Stedenbouw vandaag de dag bezighoudt, is de volgende: heeft de Nederlandse dame met de welklinkende naam Hamer het Vlaamse stedenbouwbeleid een serieuze tik uitgedeeld, of sloeg ze veeleer een gat in de lucht?

2. De achterliggende feiten zijn inmiddels genoegzaam bekend: mevrouw Hamer erft in 1993 een weekendhuisje van haar ouders. Wanneer zij begin 1994 een groot aantal bomen laat kappen zonder hiervoor over een vergunning te beschikken, wordt er een PV opgemaakt. Daarna komt aan het licht dat niet alleen de kap van de bomen illegaal was, maar dat ook het weekendhuisje zelf – gebouwd in 1973 – zonder vergunning en dus illegaal werd opgetrokken. Ook hiervoor wordt een PV opgemaakt.

Het opsporingsonderzoek verloopt blijkbaar moeizaam, want het duurt tot 25 juni 1999 vooraleer mevrouw Hamer door het parket voor de Correctionele Rechtbank te Tongeren wordt gedagvaard.

In eerste aanleg wordt ze vrijgesproken, maar het Hof van Beroep te Antwerpen wijzigt het vonnis en acht mevrouw Hamer toch schuldig. Gelet op de overschrijding van de redelijke termijn, spreekt het Hof echter geen straf uit, doch volstaat het met een eenvoudige schuldigverklaring, evenwel gecombineerd met een bevel om het kwestieuze pand te herstellen in de oorspronkelijke staat, lees om het af te breken.

Mevrouw Hamer voorziet zich in Cassatie, maar het Hof treedt de visie van het Hof van Beroep van Antwerpen bij en oordeelt “dat het herstel in de vorige staat geen straf is maar een maatregel van burgerlijke aard die beoogt de gevolgen van het misdrijf te doen ophouden, en dat het bevelen van dit herstel niet onverenigbaar is met de eenvoudige schuldigverklaring”.¹

Nog is mevrouw Hamer niet voldaan, zodat ze op 3 juli 2003 de zaak tevens voorlegt aan het EHRM. Het is dit laatste initiatief dat aanleiding heeft gegeven tot het zgn. arrest Hamer van 27 november 2007.

3. Het EHRM diende zich over meerdere rechtsvragen uit te spreken. Desalniettemin is er één antwoord dat menigeen heeft verrast, zijnde het feit dat het EHRM voor recht heeft gezegd dat de herstelmaatregel zoals wij die in het Decreet Ruimtelijke Ordening (DRO) kennen, als een straf moet worden beschouwd in het licht van het EVRM (randnummer 60 van het arrest).

Sommigen hebben deze uitspraak reeds als ‘merkwaardig’ bestempeld², anderen als ‘opmerkelijk’ en zelfs ‘betwistbaar’.³

De vraag is echter of dit zo is, en tevens welke de gevolgen van deze uitspraak dienen te zijn op onze Vlaamse stedenbouwrechtspraak.

4. In de eerste commentaren bij het gewezen arrest⁴ weerklinkt hoofdzakelijk verwarring: bestond er in onze Vlaamse rechtspraak inderdaad niet al verschillende jaren een consensus over dat de herstelmaatregel precies géén straf was? Heeft het Hof van Cassatie al niet geoordeeld dat de herstelmaatregel weliswaar tot de strafvordering behoort en wordt opgelegd door de strafrechter, maar niettemin een burgerrechtelijk karakter heeft, daar hij in werkelijkheid een bijzondere vorm van teruggave beoogt?⁵ En heeft ook het Grondwettelijk Hof (voorheen Arbitragehof) al niet lang geleden gezegd dat een herstelmaatregel geen straf is, maar dat de vordering ervan – doordat zij afhankelijk is van de vaststelling van een misdrijf – wel verbonden is met de publieke vordering?⁶ En heeft het Hof van Cassatie zelfs al niet geoordeeld dat de overschrijding van de

² Corr. Leuven 4 maart 2008, *TBO* 2008, 127.

³ P. VANSANT, “Het arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 27 november 2007: de Vlaamse handhaving van de ruimtelijke ordening op de rooster”, noot bij EHRM 27 november 2007, *T.M.R.* 2008, 47.

⁴ P. VANSANT, *l.c.*, 46; D. VAN HEUVEN, “Verwarring troef na het arrest Hamer”, noot bij Corr. Leuven, *l.c.*, 127.

⁵ Cass. 9 september 2004, *Arr. Cass.* 2004, 1344; *RABG* 2005, 1191, noot VAN VOLSEM, F; *R.W.* 2004-05, 1617, noot DEBERSAQUES, G; *T.R.O.S.* 2004 (weergave LINDEMANS, D.), 306, noot VANSANT, P.

⁶ Arbitragehof 26 november 2003.

¹ Cass. 7 januari 2003, *T.M.R.* 2008, 112.

redelijke termijn er niet aan in de weg staat dat de herstelmaatregel nog kan worden opgelegd?⁷

Betekent het arrest Hamer dan dat deze ganse rechtspraak met het vuilblik bij elkaar dient te worden geveegd?

5. Het antwoord is mijns inziens genuanceerder.

Om deze nuances te maken permitteer ik mij om de vergelijking te maken met de – vergelijkbare – discussie die het fiscaal (straf)recht enige tijd terug kende, toen deze – eveneens op aansturen van het EHRM – diende te aanvaarden dat bepaalde administratieve sancties in het licht van het EVRM als een strafsancie dienden te worden beschouwd.

Welnu, de bewering dat de herstelmaatregel, doordat ze de toetsing van het EHRM niet heeft weerstaan, een straf *sensu stricto* zou zijn geworden, is even absurd als de bewering dat de fiscale administratieve sancties die deze toetsing niet hebben doorstaan, een straf *sensu stricto* zouden zijn geworden. Het EHRM ‘herkwalificeert’ immers geen (administratieve) sancties in straffen: dit is de exclusieve bevoegdheid van de Belgische wetgever (*nulla poena sine lege*). Wat doet het EHRM dan wel? Het toetst een internrechtelijke sanctie *sensu lato* (zoals bijvoorbeeld een administratieve sanctie, maar ook – en waarom niet? – een herstelmaatregel) aan bepaalde door haar rechtspraak ontwikkelde criteria (*cf. infra*) op basis waarvan het oordeelt of deze sanctie *sensu lato in het licht van het EVRM* niet als een strafsancie moet worden beschouwd.

Wanneer het EHRM tot deze conclusie komt, brengt dit – nogmaals – niet met zich mee dat deze sanctie *sensu lato* eensklaps een straf *sensu stricto* wordt, maar wel – en uitsluitend – dat elke rechtsonderhorige op wie deze in het licht van het EVRM als strafsancie beschouwde maatregel wordt toegepast, zich kan beroepen op de rechtsbescherming die het EVRM hem of haar verstrekt (*cf. infra*). Niets meer, maar ook niets minder.

6. Om die reden zal ik in wat volgt (1), de herstelmaatregel toetsen aan de vaste rechtspraak van het EHRM, om (2) vervolgens stil te staan bij de gevolgen die het arrest Hamer m.i. zou moeten ressorteren in de interne Vlaamse stedenbouw-rechtspraak.

7. Om uit te maken of een bepaalde ‘sanctie’ in het licht van het EVRM als een strafsancie dient te worden beschouwd, heeft het EHRM reeds in haar rechtspraak van de jaren 70 en 80 een aantal criteria bepaald.⁸ Meer in het bijzonder dient men – op basis van deze inmiddels vaste rechtspraak – rekening te houden met de volgende drie factoren: (1) de interne kwalificatie van de sanctie, (2) de aard van de overtreden norm en (3) de aard en de zwaarte van de sanctie.

⁷ Cass. 7 januari 2003, *l.c.*, 112 en Cass. 28 februari 2007, *J.T.* 2007, 501.

⁸ EHRM 6 juni 1976 (ENGEL e.a.), *Publ. E.C.H.R.*, Series A; EHRM 21 februari 1984 (Öztürk), *Publ. E.C.H.R.*, Series A, nr. 73 en EHRM 25 augustus 1987 (LUTZ), *Publ. E.C.H.R.*, Series A, nr. 123.

8. In het bewuste arrest van 27 november 2007 is het EHRM – jammer genoeg – zeer karig geweest bij de motivering van haar toetsing.

Derhalve doe ik in wat volgt, zelf een bescheiden poging om deze toetsing over te doen.

9. Het eerste criterium waaraan het EHRM toetst, is dat van de ‘interne kwalificatie’ of, met andere woorden, het EHRM gaat na welke draagwijdte de interne (in dit geval Vlaamse) wetgever aan de sanctie heeft verbonden.

In casu staat het sedert jaar en dag vast dat zowel het Hof van Cassatie als het Grondwettelijk Hof, daarin quasi unaniem gevolgd door de lagere rechtspraak, aannemen dat de herstelmaatregel geen straf is.

Men mag hieruit echter geen voorbarige conclusies trekken, nu het – zeker sedert het arrest Öztürk – vaststaat dat het EHRM aan dit eerste criterium slechts een relatieve waarde toekent. Hiermee wordt bedoeld dat de wijze waarop een nationale wetgevende instantie een bepaalde sanctie heeft geclassificeerd, niet doorslaggevend kan zijn om te bepalen of er bij het opleggen van de sanctie al dan niet sprake is van het instellen van een ‘*criminal charge*’. De werking van artikel 6 EVRM wordt dus niet uitgesloten omdat een bepaalde Staat een dwangmaatregel als administratief heeft gekwalificeerd. De klemtoon komt aldus te liggen op het tweede en het derde criterium.⁹

Sterker nog: op basis van het arrest Öztürk zal het EHRM doorgaans wél aanvaarden dat indien de wetgever een bepaald feit of een bepaalde gedraging wél als strafrechtelijk heeft omschreven, er verondersteld kan worden dat de Staat heeft geaccepteerd dat de waarborgen van artikel 6 EVRM wél van toepassing zijn.

Welnu, *in casu* kan men – in tegenstelling tot wat bijvoorbeeld *in fiscalibus* het geval is – wél stellen dat de herstelmaatregel waarover het EHRM zich in haar arrest van 27 november 2007 moest buigen, sowieso een accessorium is van de strafvordering en zelfs verbonden is met de publieke vordering.¹⁰ Is dit waarop het EHRM doelt wanneer het in haar – voor het overige op dit punt karig gestoffeerde – arrest van 27 november 2007 stelt: “*En l’espèce, la requête de l’inspecteur urbaniste est née du fait de l’exercice des poursuites pénales*”?¹¹

Wat er ook van zij: het eerste criterium is zelden of nooit doorslaggevend.

10. Om het tweede criterium – de aard van de overtreden norm – te bepalen, doet het EHRM doorgaans een dubbele toetsing: die naar de subjectieve draagwijdte van de rechtsregel enerzijds, en die naar de preventieve en repressieve werking anderzijds.

⁹ M. MAUS, “Kanttekeningen rond de fiscaal-administratieve sancties en de fiscale geschillenprocedure in het licht van artikel 6 E.V.R.M.”, *T.F.R.* 1999, 332-361.

¹⁰ *Cf.* Arbitragehof 26 november 2003, *T.B.P.* 2005 (weergave DEBAEDTS, F.), 38; *T.R.O.S.* 2004 (weergave SEUTIN, B.), 54.

¹¹ Zie randnummer 57 *in fine* van het arrest.

In eerste instantie vereist het EHRM – wil er sprake zijn van een strafsanctie in de zin van het EVRM – dat de geschonden rechtsregel zich richt tot het publiek in het algemeen, veel-er dan tot een bijzondere categorie van personen met een aparte rechtspositie. Immers, als de norm zich richt tot een specifieke groep van personen (genre geneesheren, advocaten, ...), dan duidt dit volgens het EHRM niet op een penale geaardheid en is de rechtsregel eerder tuchtrechtelijk van aard. Heeft een norm daarentegen een algemene draagwijdte en richt zij zich tot alle rechtsonderhorigen, dan kan worden besloten dat de overtreden rechtsregel in de richting van een strafsanctie wijst.¹²

In casu leidt het weinig twijfel dat de herstelmaatregel een algemene draagwijdte heeft en zich niet tot een specifieke groep van personen richt. Dit is een eerste aanwijzing richting strafsanctie.

Daarnaast moet de sanctie, om strafrechtelijk van aard te zijn (nog steeds in het licht van het EVRM), volgens het EHRM zowel een preventieve als een repressieve werking hebben.

Dat de herstelmaatregel zowel voor de dader als voor anderen een afschrikwekkend (preventief) effect teweegbrengt, zal niemand ontkennen. Om uit te maken of de herstelmaatregel tevens een repressieve werking heeft, wordt doorgaans aangenomen dat de sanctie erop gericht moet zijn om ‘een zeker leed’ aan de overtreder toe te brengen en er niet louter toe strekt de aan de staat toegebrachte schade te herstellen. Om dit te bepalen, kunnen de aard en de ernst van de sanctie – zijnde het derde criterium – een grote rol spelen. Sommigen gaan hierin zelfs zo ver dat ze stellen dat het derde criterium slechts een hulpmiddel is in het onderzoek naar de preventieve en repressieve werking van de sanctie.¹³

Over naar criterium 3 dan maar.

11. Om te bepalen of een sanctie al dan niet als een strafsanctie in het licht van het EVRM dient te worden beschouwd, kijkt het EHRM tevens naar de aard en de zwaarte van die sanctie.

Indien blijkt dat de sanctie dermate zware gevolgen met zich meebrengt voor de overtreder van de rechtsregel, kan het haast niet anders dan dat de wetgever het oogmerk heeft gehad een zeker leed aan de betrokkene toe te brengen en moet tot het bestaan van een strafsanctie (in de zin van het EVRM) worden besloten.¹⁴

Het lijkt *in casu* buiten kijf te staan dat de herstelmaatregel, zelfs indien deze er in eerste instantie op zou zijn gericht om de publieke belangen (een goede ruimtelijke ordening) te verdedigen, ook zware gevolgen heeft voor de rechtsonderhorige.

Dit is ten andere ook wat het EHRM in haar arrest van 27 november 2007 met zoveel woorden zegt: “*En l’espèce, la requête de l’inspecteur urbaniste est née du fait de l’exercice des*

poursuites pénales et a eu des conséquences très lourdes pour la requérante”.¹⁵

12. Conclusie: het leidt m.i. weinig twijfel dat de herstelmaatregel, getoetst aan de vaste criteria van het EHRM, de toetsing niet doorstaat en met andere woorden in het licht van het EVRM als een strafsanctie dient te worden beschouwd. Dit is des te meer zo nu het EHRM sedert kort heeft aangenomen dat de drie hierboven besproken criteria niet cumulatief dienen te worden bekeken, maar dat het volstaat dat aan één van deze criteria is voldaan, wil men van een strafrechtelijke sanctie in de zin van het EVRM kunnen spreken.

Dat sommigen dit niet graag zullen horen, is zeker, maar dit afdoen als een unieke interpretatie die zou zijn ingegeven door de eigenheid van deze zaak, zoals Vansant insinueert¹⁶, lijkt me te vergaand.

13. Dé vraag die hieruit voortvloeit, luidt vanzelfsprekend welke gevolgen deze uitspraak heeft of zou moeten hebben op onze eigen interne rechtspraak.

Zoals hierboven reeds beklemtoond, mag uit het arrest van het EHRM van 27 november 2007 geenszins worden afgeleid dat de herstelmaatregel nu plots een straf zou zijn geworden. Nogmaals: een straf kan enkel door de wetgever worden opgelegd, niet door het EHRM. Het enige dat uit het oordeel van het EHRM kan en mag worden afgeleid, is dat, *in het specifieke licht van het EVRM*, de herstelmaatregel als een strafsanctie dient te worden beschouwd.

Concreet betekent dit dat de rechtsonderhorige die het voorwerp uitmaakt van een herstelmaatregel die door de strafrechter wordt bevolen, zich moet kunnen beroepen op de rechtsbescherming die hij op basis van het EVRM geniet.

14. Uiteraard denken we dan in eerste instantie aan artikel 6 EVRM, dat eenieder het recht garandeert op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak *binnen een redelijke termijn*.

Doordat het EHRM de herstelmaatregel als een strafsanctie in de zin van het EVRM heeft beschouwd, betekent dit m.i. dat de strafrechter die moet beslissen over het opleggen van zowel een straf (in de internrechtelijke zin van het woord) en een herstelmaatregel, nog slechts één toetsing zal moeten doen, zijnde de zogenaamde strafrechtelijke toetsing.

Dit betekent m.i. dat de redelijke termijn, zowel voor wat betreft de uitspraak op strafgebied als de uitspraak over de herstelmaatregel, een aanvang neemt op “*de dag waarop de betrokkene in beschuldiging wordt gesteld wegens het plegen van een strafbaar feit of wanneer hij wegens enige andere daad van opsporings- of vooronderzoek onder de dreiging van een strafvervolgning leeft en dit een ernstige weerslag heeft op zijn persoonlijke toestand, met name omdat hij verplicht is geweest bepaalde maatregelen te nemen om zich te verdedigen tegen de*

¹² M. MAUS, *l.c.*

¹³ F. DERUYCK, “De fiscaal-administratieve sancties in het licht van artikel 6 EVRM”, in *Fiscaal Straf- en Strafprocesrecht*, Gent, Mys & Breesch, 1996, 23-41.

¹⁴ M.L.W.M. VIERING, *Het toepassingsgebied van artikel 6 EVRM*, Zwolle, Tjeenk Willink, 1994, 162.

¹⁵ Zie randnummer 57 *in fine* van het arrest.

¹⁶ P. VANSANT, *l.c.*, 49.

beschuldigingen die in de zin van het EVRM tegen hem werden uitgebracht.¹⁷

Dit is een wezenlijke verandering waarmee de rechtspraak rekening zal moeten houden. In die zin treed ik Van Heuven bij in zijn kritiek op een recent vonnis van de Correctionele Rechtbank van Leuven¹⁸, wanneer die een beslissing waarbij twee verschillende berekeningswijzen werden gehanteerd, afwijst.

15. Een andere maar daarom zeker niet minder interessante vraag (wel integendeel) is welke sanctie de strafrechter die een overschrijding van de redelijke termijn vaststelt, dan wel moet opleggen.

Op basis van inmiddels vaststaande rechtspraak is het duidelijk dat de eenvoudige schuldigverklaring losstaat van de herstelmaatregel. Het staat dan ook vast dat de strafrechter, zelfs na het arrest Hamer, zich niet op artikel 21ter Sv. zal kunnen beroepen om, samen met de straf, ook de herstelmaatregel te laten vallen.

Anderzijds lijkt het me twijfelachtig of de huidige rechtspraak van het Hof van Cassatie die onomwonden zegt dat het feit dat de appelrechter ten onrechte oordeelde dat de redelijke termijn niet was overtreden, de herstelmaatregel niet aantast¹⁹ alsook dat het zonder meer opleggen van een herstelmaatregel niet onverenigbaar is met een eenvoudige schuldigverklaring²⁰ nog langer houdbaar is.

Minstens meen ik dat na het arrest Hamer de strafrechter die tot de vaststelling komt dat er inderdaad een overschrijding van de redelijke termijn is, bij zijn uitspraak over de gevorderde herstelmaatregel tevens rekening zal moeten houden met deze overschrijding. De rechter kan niet anders dan beslissen dat de beklagde door de overschrijding van de redelijke termijn geschaad wordt²¹ en moet derhalve aan de overschrijding een gevolg verbinden.²² Hoe de strafrechter één en ander concreet moet invullen, zal de toekomst moeten uitwijzen.

De oplossing die het Hof van Beroep te Gent recent naar voren schoof, en waarbij deze mildering (nota bene met verwijzing naar het arrest Hamer) bestond in het toekennen van een langere termijn van respijt vooraleer het herstel diende te gebeuren, lijkt me persoonlijk niet echt gelukkig.²³ Op deze manier maakt men het probleem – de vaststelling dat de termijn waarbinnen de overheid optrad, te lang aansleepte – immers precies nog groter. Ten andere werd het toekennen van een langere wachttermijn uit billijkheidsoverwegingen ook vroeger reeds door de internationale rechtspraak afgewezen.²⁴

Vanuit diezelfde billijkheidsoverwegingen zou men dan kunnen denken aan situaties waarbij de strafrechter de gevorderde herstelmaatregel mildert, door bijvoorbeeld een regularisatie of een meerwaarde toe te staan. Ook hier zou een parallel kunnen worden getrokken met de situatie *in fiscalibus*, waar de fiscale rechtbanken al meermaals de fiscaaladministratieve sancties hebben herleid, zelfs wanneer de belastingplichtige met bedrieglijk inzicht heeft gehandeld, wanneer er sprake is van overschrijding van de redelijke termijn.²⁵ Eveneens zou hier kunnen worden verwezen naar de cassatierechtspraak zoals die tot stand kwam vooraleer artikel 21ter V.T.Sv. werd ingevoerd.²⁶

De vraag is echter of de strafrechter überhaupt wel kan beslissen tot een dergelijke mildering. In tegenstelling tot artikel 21ter V.T.Sv. is er immers geen wettelijke basis tot mildering voorzien voor de uit te spreken herstelmaatregel. De problematiek die zich hier stelt, komt inderdaad bekend voor, en kan worden vergeleken met de rechtspraak van het Hof van Cassatie van ná 9 december 1997²⁷ – waarbij het Hof als het ware praetoriaans suggereerde om de eenvoudige schuldigverklaring toe te passen, lang vóór er sprake was van artikel 21ter V.T.Sv. – en de daarop gerezen kritiek dat het Hof zich hiermee in de plaats van de wetgever stelde. Het lijkt dan ook wenselijk dat de wetgever, in het licht van de rechtspraak van het EHRM, artikel 21ter V.T.Sv. zou herstellen opdat de rechter in de toekomst over een wettelijke basis zou kunnen beschikken om een gevorderde herstelmaatregel te milderen.

In afwachting daarvan lijkt de enige resterende mogelijkheid te zijn dat de strafrechter de herstelmaatregel ronduit afwijst wanneer er een overschrijding is van de redelijke termijn. Immers: de herstelmaatregel niet milderen is in strijd met de rechtspraak van het EHRM; de herstelmaatregel wél milderen is in strijd met de Belgische Grondwet.

¹⁷ Cass. 4 oktober 1978, *Pas.* 1979, I, 153.

¹⁸ Corr. Leuven 4 maart 2008, *l.c.*, 124-128, met noot D. VAN HEUVEN.

¹⁹ Cass. 28 februari 2007, *l.c.*

²⁰ Cass. 7 januari 2003, *l.c.*

²¹ Cass. 29 juni 1999, *T.Strafr.* 2000, 100.

²² Cass. 17 oktober 2001, *R.D.P.* 2002, 445.

²³ Gent 11 januari 2008, *T.M.R.* 2008, 67-70.

²⁴ Benelux Hof 25 juni 2002, nr. 87/2, *T.M.R.* 2002, 433.

²⁵ Gent 7 november 2006, 2005/AR/1531, onuitgeg.; Rb. Namen 16 maart 2005, *F.J.F.* 2005, 960 en Corr. Gent 27 oktober 2000, *T.F.R.* 2001, 442.

²⁶ Zie bv. Cass. 20 juni 2000, A.C. 2000, nr. 385.

²⁷ Cass. 9 december 1997, *R.W.* 1988-99, 14.